



Dnro 9933/91/20

14.1.2021

Liikenne- ja viestintäministeriö

Lausuntopyyntö 3.12.2020: Liikenteen automaation lainsäädäntö- ja avaintoimenpidesuunnitelma (VN/15033/2019-LVM-90)

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTON LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa liikenteen automaation lainsäädäntö- ja avaintoimenpidesuunnitelmasta. Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunut suunnitelman aiemmassa valmisteluvaiheessa asiakokonaisuutta koskevasta arviomuistiosta helmikuussa 2020. Pidämme hyvänä, että tietosuojaliitännäisiä osuuksia on suunnitelmassa syvennetty. Kiitämme mahdollisuudesta lausua suunnitelmasta.

Suunnitelman sivulla 36 on todettu, että tiedon hyödyntämisen osalta tavoitteena on jatkaa ja tehostaa automaation dataekosysteemin ja hajautetun tiedonjakamisen infrastruktuurin rakentamista. Tämän työn todetaan edelleen edellyttävän runsaasti toimenpiteitä. Yhtenä toimenpiteenä on esitetty sen selvittämistä, miten liikennevälineiden keräämää muuta liikenteen turvallisuuteen ja sujuvuuteen liittyvää tietoa saataisiin jaettua toimijoiden kesken kaikkia hyödyntävällä tavalla. Tässä yhteydessä on yleisesti todettu, että myös yksityisyydensuojaan ja tietosuojaan liittyvät kysymykset huomioidaan. Suunnitelmassa ei kuitenkaan ole yksityiskohtaisemmalla tasolla esitetty, miten yksityisyydensuoja ja tietosuoja huomioidaan. Suunnitelman perusteella on vaikea arvioida, onko yksityisyydensuoja ja tietosuoja otettu yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla huomioon. Tässä yhteydessä kiinnitämme huomiota asiassa jo aiemmin lausumaamme sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta. On keskeistä, että asia huomioidaan valmistelun varhaisessa vaiheessa. Valmiiden ratkaisumallien ja teknologian pohjalle luotavilla henkilötietojen käsittelyä koskevilla ratkaisulla ei lähtökohtaisesti saavuteta parasta ja kustannustehokkainta lopputulosta. Sisäänrakennetulla ja oletusarvoisella tietosuojalla tarkoitetaan sitä, että tietosuoja otetaan huomioon tietojärjestelmien suunnittelussa ja henkilötietojen käsittelytoimissa alusta alkaen. Tietosuojan ja yksityisyyden vaatimukset on otettava huomioon ennakoivasti jo suunnitteluvaiheessa ja koko tiedon elinkaaren ajan. Ks. asiasta myös Ann Cavoukian.¹

¹ Sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta keskusteltaessa viitataan usein Kanadassa tietosuojavaltuutettuna toimineen *Ann Cavoukianin* kehittämään seitsemään periaatteeseen: 1) proaktiivista, ei



Suunnitelman raideliikenteen tavoitteita koskevassa osiossa sivulla 29 todetaan, että kokonaisuuden on tarjottava yksilöityä matkustajainformaatiota, joka mahdollistaa muun muassa sujuvammat matkaketjut henkilöliikenteeseen sekä kasvualustaa ja edellytyksiä vastuullisempaan liiketoimintaan elinkeinoelämälle. Tämän osalta kiinnitämme huomiota siihen, että yksilöidyn matkustajainformaation tuottamisen ei tule olla itseisarvo, vaan mahdollisuudet anonyymien datan hyödyntämiselle tulee harkita erityisesti analyysidatan osalta kaikkien liikennevälineiden osalta erikseen. Lisäksi asian jatkovalmistelussa on syytä arvioida minkä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperustan nojalla tietoja olisi tarkoitus käsitellä ja millä tavoin yleisen tietosuoja-asetuksen mukainen informointivelvoite toteutettaisiin, erityisesti siltä osin kuin kysymys on sijaintitiedoista.

Suunnitelman sivulla 39 on todettu, että julkisen sektorin toimijoihin kohdistettu algoritmisen vaikutustenarvioinnin tekeminen on asetettu Kanadassa lain tasolla edellytykseksi. Tähän liittyen voidaan todeta, että Suomessa hallinnon automaattisten järjestelmien kehittämistä ja ylläpidon perusteita koskevat ylimmän laillisuusvalvonnan tehtävät on esitetty keskitettäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerille.²

Sivulla 49 sekä sivuilla 51–52 on käsitelty viranomaisen tiedonsaantioikeuksia sekä tiedonvaihtoa eri toimijoiden välillä. Henkilötietojen käsittelyn osalta korostamme tarvetta selkeälle ja yksiselitteiselle sääntelylle erityisesti viranomaisen tiedonsaannin sekä tiedonvaihdon osalta. Suunnitelmassa on toistuvasti viitattu valtion erityistehtäväyhtiön Traffic Management Finland Oy:n (2021 alkaen Fintraffic Oy) rooliin. Tältä osin toteamme, että jatkovalmistelun yhteydessä näyttäisi tarpeelliselta arvioida käsitelläkö henkilötietoja julkisen tehtävän hoitamisen yhteydessä ja tästä mahdollisesti seuraava sääntelytarve.

Suunnitelmassa on selkeästi kuvattu aiheeseen liittyviä vastuukysymyksiä. Esimerkiksi sivulla 43 on viitattu EU:n asiantuntijaryhmän ehdotukseen todistustaakan kytkemisestä siihen, onko toimija noudattanut erikseen asetettuja kyberturvallisuusvaatimuksia. Tällaiset tarkemmat alakohtaiset vaatimukset voisivat tukea yleisen tietosuoja-asetuksen 32 artiklan vaatimusta riskilähtöisten teknisten ja organisatoristen toimenpiteiden implementoinnista, ja tämä edesauttaisi osaltaan myös henkilötietojen suojaamista. Vastuun kohdentamisen kannalta on keskeistä selkeästi määritellä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvien tahojen roolit. Erityisesti käsittelyyn osallistuvien julkisten tai julkisomisteisten tahojen roolit ja vastuut henkilötietojen käsittelystä (esim. ITMF, TMF,

reaktiivista; ennaltaehkäisevää, ei hoitavaa; 2) tietosuoja oletusasetuksena; 3) yksityisyys sisällytettynä suunnitteluun; 4) täysi toiminnallisuus; lisäarvoa eikä nollasummapieliä; 5) päästä–päähän-turvallisuus; koko elinkaaren suoja; 6) näkyvyys, läpinäkyvyys ja avoimuus; ja 7) yksityisyyden kunnioitus ja käyttäjakeskeisyys. Ks. lisää Cavoukian, Ann, Privacy by Design – The 7 Foundational Principles. Information and Privacy Commissioner of Ontario 2011, <https://www.ipc.on.ca/wp-content/uploads/Resources/7foundationalprinciples.pdf>, viitattu 4.1.2021 ja Korpisaari ym., Uusi tietosuojalainsäädäntö. Alma Talent 2018, s. 277–278.

² Ks. luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta (VN/5035/2018).



Väylävirasto) tulisi olla selkeästi määritelty. Toisin sanoen edellä mainittujen tahojen rooli rekisterinpitäjänä/yhteisrekisterinpitäjänä tai käsittelijänä tulee käydä selkeästi ilmi. Näistä rooleista tulee myös informoida läpinäkyvästi.

Huomasimme alaviitteessä 40 viitatus Euroopan *tietosuojalautakunnan* ohjeeseen 1/2020. Todettakoon, että kysymyksessä olevan toimijan suomenkielinen nimi on kuitenkin tietosuojaneuvosto.

Tietosuojavaltuutettu Anu Talus

Ylitarkastaja Laura Varjokari

Ylitarkastaja Antti-Pekka Manninen